

21.01x24.73	1	13	עמוד	מקור ראשון - כותרת	07/2024	91013906-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790						

דף הבית | ארנון סגל

"בית המקדש הוקם מחדש כי הגיע הזמן לכך"

120 שנה מלאו היום למותו של חוזה המדינה, ומתברר שמה שמתנגדיו חששו ממנו לא מעט היה מרכיב המקדש בתוכניתו

ישראל זנגוויל הוא שם שלא אומר היום דבר כמעט לאיש, אבל מדובר בהוגה דעות יהודי-בריטי חשוב שבלט בסביבתו של הרצל. אי אז בתחילת המאה העשרים הוא התגלה כתומך נלהב של תוכנית אוגנדה, ובכלל של הרעיון ליישב את היהודים בכל ארץ אפשרית מלבד באירופה – ועדיף גם שלא בארץ ישראל. כשהקונגרס הציוני דחה את תוכנית אוגנדה זנגוויל עזב את האולם בועם וכמחאה פירש מההסתדרות הציונית.

במאמר של ד"ר יוסף צודיאלי על אודות ניסיון אחר, אחד מני רבים בעידן המרוחק ההוא, ליישב את העם היהודי דווקא בתימן, נכתב שזנגוויל שמח כאשר בשנת 1903 העלה הרצל את רעיון אוג' נדה. בסוף אותה שנה כתב שהוא מעדיף את הרעיון הזה על פני הגי' שמת רעיונה המרכזי של הציונות בארץ ישראל. וכל כך למה? כי "בארץ ישראל", הוא כתב, "היה צורך להקים מדינה דתית ולהי' קריב קורבנות", ולעומת זאת "באוגנדה תקום מדינה חילונית". מהיכן שאב זנגוויל את התר' בנה שהרצל חותר למדינה שבמי רכזה בית מקדש? מספרו של חוזה המדינה עצמו, אלטנוילנד. הרצל התבטא שם כפי שאפילו איתמר בן גביר לא מרשה לעצמו. הנה פסקאות נבחרות:

"מייחזו המשיכה החבורה להר הזיתים. ההר הקדום והנפלא הזה אפשר לה להשקיע ללא הפרעה על הנוף שמולו. הנוף היה אותו נוף – מקדש לאנושות, משופע בסמלים דתיים של עמים רבים מתקופות שונות – אבל עכשיו נתוסף אליו יסוד חדש. "...הוא ביקש לדעת מהו

צילום: קארל פיצנר

בנימין זאב הרצל, 120 שנה למותו

בשירת המזמור הנושן, שבמשך מאות שנים הפיח בנפשו של העם היושב בגולה געגועים לציון. היה זה המזמור של המשורר האציל שלמה הלוי, שהושר בבתי כנסת רבים מספור בכל קצות תבל: 'לכה דודי לקראת כלה'.

"המהשבות... בהבירו לפתע לפרידריך את המשמעות של בית המקדש. בימי קדם, בתקופת מל' כות שלמה, בית המקדש המעוטר כוזה ובאבנים יקרות היה סמל לעוצמה ולגאווה של עם ישראל. המקדש – על המתכות היקרות שלו ועל עצי הזית, הארז והברוש שמהם בננה בסגנון הימיים הם – היה בגדר תאווה לעיניים. אבל לא על מבנה נראה לעין ונתפס בחושים, מפואר ככל שיהיה, שפכו היהודים רמעות במשך אלף וש' מונה מאות שנים. לא על חרבות המבנה ההרוס ככו. ככי כזה לא היה אלא שטות. לא ולא: הם נאנחו

עמדו העמודים, היצוקים נחושת, לפני קודש הקודשים של ישראל. העמוד השמאלי נקרא בועז והימני – יכין. בחצר הקדמית עמדו מזבחה אדיר עשוי נחושת וכיור המים הרחב המכונה 'ים הנחושת', כמו בימים הרחוקים ההם, כששלמה המלך משל בארץ. שרה ומרים פרשו לעזרת הנשים ופרידריך עמד ליד דוד בשורה האחרונה. "בהיכל הנהדר נשמעו קולות זמרה ונגינת כלי מיתר, הצלילים נגעו בנימי נפשו של פרידריך. זה היה מוזר. הם החזירו אותו לעבר הפרטי שלו ולימים רהור' קים בהיסטוריה של עם ישראל. המתפללים סביבו נעו ומלמלו את מילות התפילה, אבל במוחו עלו חרוזים יפים מתוך השירה הגרמנית: 'מנגינות עבריות' מאת היינריך היינה. הנה שוב יורה שבת המלכה, שקוראים לה הני סיכה השוקטת. חזן המקדש פתח

הבניין הגדול והמפואר בלבן וזהב, שגגו נשען על עמודי שיש שבראשם כותרות זהב. נדמה שזהו יער עמודים. כאשר ביטא דוד את המילים: 'זה בית המקדש', תקפה את פרידריך התרגשות גדולה. פרידריך לבנברג נכנס בפעם הראשונה לבית המקדש בירושלים בליל שבת. דוד שכר לכל החבורה חדרים באחד המלונות המפוארים של יפו, וכשירד הערב, קרא לידידיו לעלות אל המקדש. פרידריך צעד בראש עם מרים. דוד ושרה הלכו מאחוריהם. הם עברו בנחת ברחובות היפים של העיר החדשה. צהריים עוד המו הסמטאות אדם, ועכשיו, כבאורה פלא, ההמולה נדמה. "הם הגיעו לפתח המקדש. בית המקדש הוקם מחדש כי הגיע הזמן לכך. הוא נבנה כבימים עברו, מא' בני גוית שנחצבו במחצבות המי קומיות והתקשו באוויר הצה. שוב

על מה שהיה נסתר מן העין, אבל בא לידי ביטוי באבני בית המקדש. "את הדבר הנסתר הזה פרי' ריך חש בבית המקדש שנבנה מחדש בירושלים. לבו התרחב והתמלא יראה. במקום הזה עומ' דים בני עמו העתיק של אילוהים ששבו לארצם, ונושאים את עי' ניהם אל הנסתר. הם עומדים כאן כפי שעמדו אבותיהם בימים עברו על הר המוריה. דבריו של שלמה המלך חזרו והיו לדברי אילוהים חיים: 'ה' אמר לשכון בערפל, בנה בניתי בית זכול לך, מכון לשכי' תך עולמים'. היהודים התפללו בדבקות, רבה או מועטה, בכל קצוות תבל, בבתי תפילה דלים ומפוארים, בכל לשונות הפזורה; אילוהים הבלתי נראה, שכבודו מילא עולם, היה קרוב אליהם או רחוק מהם באותה מידה בכל אתר ואתר – ולמרות זאת קם המקדש במקום הזה, מדוע? "משום שרק פה עם ישראל היה עם חופשי. רק פה היה מסוגל לפעול למען המטרות האנושיות הנעלות ביותר. בעבר, נבעה תחושת האחרות של בני העם הזה מרדיפות, מדיכוי ומחיים בגטו. מאוחר יותר, כאשר עמי התר' בות העניקו להם שוויון זכויות, הם ידעו חופש. בגטו היו היהודים חסרי כבוד, חסרי זכויות וחסרי מגן. כשעזבו אותו, הפסיקו להיות יהודים. שני הדברים היו חייבים להתקיים יחד: החופש ותחושת האחרות. רק כאשר זה קרה, ניתנה להם הזכות להקים את בית הא' ליהוים הבלתי נראה והכל יכול. הילדים מרמים לעצמם את הא' ליהוים אחרת מן ההכמים, אבל הוא קיים בכל מקום ביקום כהתגלמות שאיפה אל הטוב."